

Všední den na Teplicku po květnu 1945

Volně podle archivních zpráv:

8.5. okolo 18:00 přijížděly do Teplic, po předchozím svržení několika bomb na střed města, sovětské tanky. K ozbrojené obraně ze strany německého heimwehru (dobrovolnická organizace německých nacistů) nedošlo. Lidé, bez rozdílu národnosti (Češi i Němci), šli vítat sovětské vojáky na náměstí. Těch bylo druhý den 9.5. plné město, polehávali, kde se dalo, vedle svých koňských povozů a nákladních aut. V Duchcově Sověti ostřelovali pancéřovou pěstí místní děkanský kostel, ze kterého na ně někdo střílel a který následně začal hořet, stejně jako vedlejší zámek.

Od 8.5. docházelo po městě k rabování skladů a bytů. Hlavními pachateli byli rudoarmějci, kteří využili situace absence správní moci ve městě. Typickým obrázkem května 1945 byli sovětské vojáky, kteří měli obě paže poseté náramkovými hodinkami a kteří se pídí po byciklech u místního německého obyvatelstva. Německá moc už nebyla a česká se ještě neustavila. Ozbrojená česká moc z Prahy dorazila do města až 17.5. a měla především místním nepočetným bezpečnostním jednotkám zajistit stravu, protože město bylo totálně vydrancované. Správní úřady evidovaly ještě v říjnu 1945 denně stížnosti o vykrádání usedlostí příslušníky Rudé armády.

Po 8.5. docházelo ve městě k sexuální kriminalitě, jejímž původcem byli hlavně rudoarmějci. Vojáci znásilňovali ženy bez rozdílu národnosti, často v opilosti. Nejhorší situace byla v odlehlých vsích středohoří a krušnohoří, kde docházelo i k opakovaným, hromadným znásilněním. Pro citlivost těchto případů a pro skutečnost, že se tak dělo hlavně německým

MUNDANI

ženám, nebyly případy evidovány úředně, zůstaly však v kolektivní paměti. V případě, že vojáky při činu přistihli jejich nadřízení sovětští velitelé, byli na místě zastřeleni. Celkem pro rabování a znásilňování bylo v Teplicích popraveno 16 vojáků.

Od 10.5. do Teplic a okolí přijížděli první lidé z vnitrozemí. Vedle dobrodruhů, kteří začali vykrádat byty v centru města, sem přicházeli muži, kteří zde, v německém městě, měli zajistit pořádek a kázeň. Jednalo se o tzv. revoluční gardy, kterým se brzy počalo říkat rabovací gardy a které prosluly svou šikanou, fyzické násilí, prohledávání bytů a domů místního civilního německého obyvatelstva, zda neskrývá zbraň, za což hrozila smrt zastřelením. Jejich oficiálním úkolem bylo zajistit místní nacisty, příslušníky SS a SA, příslušníky NSDAP. Většina opravdových viníků však již byla pryč.

Mnoho provinilých Němců si po 8.5. vzalo život (nejčastěji oběšením). Velitelství Alex, které koordinovalo květnové povstání v Praze a řídilo obsazení Sudet, 15.5. vydalo svým podřízeným jednotkám, tzv. revolučním gardám, rozkaz vykázat všechny Němce z historických hranic. Ty se pak místním civilistům chovali velmi hrubě až kriminálně. Z oblasti jižního Teplicka se zachovalo svědectví o řádění skupiny poručíka Černého, který měl základnu ve Velvětech, v bývalé muniční fabrice. V počínání těchto mužů byla patrna pomsta za nacistické zločiny. Sami hovořili o druhých Lidicích (ves vypálená nacisty). Jednotka se chovala jako samosoudce, bičovala lidi, křižovala je na vrata, nechala je pít chemické postřiky, mlátila je k smrti. Celkem tato jednotka pozabíjela na 100-300 lidí.

Řádné oddíly policie přijely do města po změně režimu 8.5. až 14.6., 21.6. 1945 bylo policistů na celé město 100. Často musely zasahovat proti samozvaným revolučním gardám, které, jak plyne ze situačních zpráv policie, se zajímaly jen o své obohacení. Policisté měli vedle zajištění pořádku především jasný rozkaz německým rodinám odejmout radiopřijímače. Celkem bylo zabaveno během června 1945 na 1800 radiopřijímačů. Během června a července pak měli tito policisté co dělat s údajnou německou záškodnickou organizací Wehrwolf. Celkem bylo zadrženo na 12 jejích příslušníků, kteří se měli buď dopouštět střelby ze zálohy na čs. vojáky a klást miny na veřejná místa.

16.5. vznikl v Teplicích evakuační úřad, který měl odbavit z Teplic tzv. říšské Němce. Většinou šlo o civilní uprchlíky před frontou války, pocházející z území bývalého východní Pruska, Slezska, Poznaňska, utíkajících ve strachu před Rudou armádou v zimě 1944/45 na Západ. Většina z nich byla ubytována ve školních budovách. S nimi měli být evakuováni zranění němečtí vojáci a němečtí úředníci, kteří sem přišli po okupaci Sudet Německem v říjnu 1938. Již do 5.6 bylo vypraveno na 20 vlaků s celkem 17 000 lidmi. S sebou si každý mohl vzít max. 20 marek, potraviny na 7 dní a zavazadlo do 25 kilo.

Do 20.6. pak bylo dopraveno k hranicím Saska z okresu Teplice dalších cca 10 000 Němců, tentokrát místních. A v průběhu dalších měsíců dalších asi 10 000 Němců. Způsoby, jakými byli dopraveni k hranicím, byly různé, většinou v doprovodu armády šli vojenským pochodem pěšky k hranicím s malým zavazadlem, zbaveni cenností jen se základní výbavou. Většinou byli podrobeni genderové kontrole i v oblasti genitálií, zda nemají u sebe nějakou cennost. Kdo pak nezvládl tempo, byl vojáky zastřelen. Protože šlo ale o neřádný odsun, zachovalo se jen ústní svědectví vyhnanců. Celkový počet úmrtí na následky hrubého zacházení během těchto akcí z celého Československa je asi 30 000.

Na základě Postupimské konference (Stalin, Truman, Atlee), která probíhala mezi 17.7.-2.8.1945, měli být Němci odsunuti s celé střední a východní Evropy. Aby tento nápor byl dobře zvládnut úředně, mělo se započít v Československu s odsunem na konci ledna 1946. Místní správa vyhotovila seznam vždy cca 1200 lidí, kteří se měli dostavit 4-5 dnů před odsunem do odbavovacího, internačního tábora. Se zavazadlem do 50Kg. Podle stížností nadřízených orgánů docházelo i zde k okrádání o poslední zbytky vhodného oblečení, prsteny, hodinky. Celkem během léta 1946 bylo z Teplic řádně a s evidencí odsunuto na 30 000 Němců. Odjížděli většinou ve vagoncích pro dobytek, vybaveni jídlem na 4 dny 500 markami. Část do americké, část do sovětské okupační zóny Německa. V Teplicích zůstalo po válce na 6000 Němců.

Práva a povinnosti Němců

- 1) Všichni Němci museli být řádně označeni bílou páskou na levém předloktí. Jen němečtí antifašisté červenou páskou. Tím bylo německé obyvatelstvo jasně rozeznatelné a stigmatizované.
- 2) Povinnost policejní přihlášky v obci svého bydliště. Pod trestem smrti.
- 3) Němcům byla srážena podle oběžníku správní komise(magistrátu) 1/5 z jejich platu.
- 4) Němci měli možnost nakupovat potřebné zboží v obchodech ve vymezeném čase mezi 16:00 - 18:00.
- 5) Němci dostávali podle vládního nařízení ze 17.5. potravinové lístky ve výši, jakou měli za války Židé.
- 6) Němci nesměli po válce ve večerních hodinách (po 20.00) opouštět své byty a zdržovat se na veřejnosti, např. v restauracích či na tanečních zábavách.
- 7) Němci nesměli vstupovat do lesů a parků a nesměli používat veřejné dopravní prostředky. S výjimkou těch, kteří prokážou, že jedou do zaměstnání.
- 8) Německá pošta byla censurovaná, resp. nebyla doručována.

MUNDANI

9) Zabavení radiopřijímačů Němcům a zákaz umožňovat jim jinými osobami poslech rozhlasu.

10) Povinnost pracovat, především tam, kde by utrpěl provoz důležitých podniků.

Toto nařízení mělo mít přednost před nepromyšlenými nárazovými akcemi odsunu.

11) Zákaz styku osob čs.národnosti s Němci. Jinak přísný trest.

Dekrety prezidenta republiky, které postihovaly Němce jako skupinu na základě kolektivní viny

- 1) Dekret č.5 z 19.5.1945 o neplatnosti majetkových jednání a národní správě majetkových hodnot Němců. Pokud Němci neprokázali původ jakéhokoliv majetku, mohl jim být odňat.
- 2) Dekret č.108 z 25.10.1945 zbavil Němce movitého i nemovitého majetku.
- 3) Dekret č. 12 z 21.6. 1945 ustanovil konfiskaci a urychlené rozdělení zemědělského majetku Němců
- 4) Dekret č.33 zbavil Němce státního občanství
- 5) Dekret č.28 o osídlení zemědělské půdy Němců
- 6) Dekret č.71 z 19.9. stanovil pracovní povinnost pro německé obyvatelstvo.

Obraz osidlování pohraničí (volně podle archivních zdrojů)

- 1) V teplickém okrese došlo v jarních a letních měsících k velikému nárůstu obyvatel ze středních Čech. Na počátku května zde bylo evidováno asi 17 000 Čechů, v průběhu léta až necelých 60 000 Čechů, v říjnu 1945 pak bylo evidováno opět jen 27 000 obyvatel české národnosti. To svědčí o obrovské fluktuaci (proudu) migrantů, kteří se zde v létě zastavili a poté se opět přesunuli jinam, nebo se vrátili do svých původních domovů. V roce 1947 bylo dosídlením v teplickém okrese dosaženo jen 57 % původního osídlení.
- 2) V letních měsících roku 1945 přicházeli do pohraničí hlavně tzv. zlatokopové, kteří sem přijeli hlavně rabovat majetek v německých bytech, které zůstaly prázdné, nebo jejichž němečtí obyvatelé neměli řádného zastání vzhledem k persekčním nařízením a dekretům, které proti nim čs. stát vydával. Policejní a správní úřady tehdy hlásily veliké množství rozkradeného bytového vybavení, které měly tyto úřady zachránit pro stát. Zároveň i samotní městští úředníci bytových správ se dopouštěli vlastního obohacování, o čemž svědčí častá udání.
- 3) Podle dekretu č. 5. Již z 19.5.1945 bylo umožněno osídlencům dostat od tzv. národní správy majetek Němců. Následovaly další dekryty, které vedly k postupnému převodu všeho majetku Němců, zemědělských statků, domů, všech hospodářských podniků. V roce 1945 a 1946 policejní a úřední správy z Teplicka evidují malou kompetenci ve správě zemědělských statků a hospodářských podniků, vesměs zapříčiněnou snadným přístupem k nemovitostem a movitostem, které se daly rychle zpeněžit, ale především neznalostí daného oboru hospodářství. Oficiální orgány musely rezignovat na řádné vedení správ, protože chyběly lidské zdroje a nebylo komu jinému svěřit správu.

MUNDANI

- 4) K nejtemnějším událostem Teplicka roku 1945 a 1946 patří přístup nové státní správy k německy hovořícím občanům židovského původu z Teplic a okolí (kteří před válkou tvořili elitu společnosti Teplic (továrníci, advokáti, lékaři), kteří po návratu z koncentračních táborů, nebo ze zahraničního exilu byli nazíráni jako ostatní německé obyvatelstvo. V mnoha případech jim byl zabaven majetek a posléze došlo k jejich odsunu do Německa. Jiní pozůstali se jen těžko domáhali restituce (navrácení) majetku (úřady se domáhaly ve válce ztracené dokumentace). Jinak se vedlo židovským vojákům Svobodovy armády, původem z Podkarpatské Rusi, kteří se zde se svými rodinami začali usazovat a získávali privilegované majetkové správy.

Zdroj, autor: Gymnázium Teplice

Strana 8 z 8

Europäische Union. Europäischer
Fonds für regionale Entwicklung.
Evropská unie. Evropský fond pro
regionální rozvoj.

Ahoj sousede. Hallo Nachbar.
Interreg V A / 2014 – 2020

